Fra Det Kgl. Biblioteks tekstportal (tekster.kb.dk)

Titel: IX.

Citation: ”IX.”, i *Beretning om Forhandlingerne paa Rigsdagen. Bind II. Spalte 1477-3968*. Onlineudgave fra Lovforarbejder: https://tekster.kb.dk/catalog/jura-texts-g02-shoot-d1e137126/facsimile.pdf (tilgået 30. juli 2024)

Anvendt udgave: Beretning om Forhandlingerne paa Rigsdagen. Bind II. Spalte 1477-3968

Ophavsret: Love, administrative forskrifter, retsafgørelser og lignende offentlige aktstykker er ikke genstand for ophavsret. Du kan frit kopiere, distribuere eller fremføre materialet uden at bede om tilladelse.
Hvis materialet indeholder selvstændige bidrag, skal du være opmærksom på, at disse bidrag kan være beskyttet af ophavsret. Selvstændige bidrag må gengives i forbindelse med aktstykket. Hvis det selvstændige bidrag bruges adskilt fra aktstykket, gælder de øvrige ophavsretlige regler.

Nøisomhed og oprigtig Gudsfrygt fortjene almindelig Agtelse. At der i en saa særdeles talrig Stand heller ikke vil mangle paa Enkelte, som vanære Standen, er Noget, der følger af sig selv.

Den høitærede Cultusminister har bemærket, at ligesom det især deles maa ligge Folket i Communerne paa Hjerte, at de ikke besværes med uværdige Skolelærere, saaledes maa det ogsaa i Sandhed ligge alle værdige Skolelærere paa Hjerte, at der ikke paa denne Stand sættes en Plet ved et saadant Medlem, og de ønske vist ogsaa oprigtigt, at de, med hvem dette er Tilfældet, kunne fjernes fra Standen, ligesom jeg ogsaa tør sige, at der med Hensyn til Geistligheden ikke er Nogen, der nærer et mere levende Ønske om, at uværdige Geistlige fjernes fra denne Stand, end Geistligheden selv; og der er vist Ingen, der mere har beklaget, at det i de faare faa Tilfælde, hvor Sagen er kommen til Domstolenes Afgjørelse, næsten ikke har været muligt, at kunne bringe saadanne uværdige Medlemmer fra Embedet. Idet jeg altsaa ikke troer, at der med nogen Grund fra Skolelærernes Side kan være Noget at anke over, at man har søgt at benytte de Midler, man efter Omstændighederne havde, til at faae uværdige Skolelærere fjernede ved Lov og Dom, forekommer det mig derimod, at det vilde være meget graverende for denne Stand, dersom det forholdt sig, som den ærede Spørger har antydet, at det i de sidste 35 Aar, siden Reformen af Almueskolevæsenet skete, var bleven staaende saaledes tilbage, at vi næsten skamfulde maatte nedslaae Øinene. Jeg, som har havt Leilighed til at kjende Almueskolevæsenets Tilstand, glæder mig ved at kunne bevidne, hvor store Fremskridt der er skeet i denne Retning. Vist er det, at der endnu er og altid vil være Meget tilbage at ønske, og fornemmelig vil det være at ønske, at man i Skolerne kunde adskille dem, hvem man maa søge at bibringe den nødtørftige almindelige Underviisning, fra dem, der efter deres Evner, Stilling og Tid kunde gaae videre frem; men dette lader sig ikke gjøre overalt. Man har stræbt herefter i flere Skoler — at indføre det i de meget talrige, kan der ikke være Tale om — og det er ogsaa lykkedes paa flere Steder at give de Børn, der vare istand hertil, en mere udvidet Underviisning, men det forstaaer sig, at det Hele vilde gaae bedre, dersom man paa Landet, saaledes som det er iværksat i flere Kjøbstæder, kunde faae Skolevæsenet indrettet saaledes, at i Skolerne Underviisningen adskilles for de Børn, der kun skulde have den almindelige Underviisning, fra dem, der ere istand til at gaae videre.

Endnu er det, med Hensyn til Tilsynet af Skolevæsenet, af den ærede Spørger bemærket, at det var at ønske, at Landsbyskolerne kunde ligeoverfor Kirken erholde et mere fuldstændigt Tilsyn end hidtil har været Tilfældet. Jeg formoder ikke, at det er den ærede Spørgers Mening, at Skolerne fuldkommen skulde adskilles fra Kirken, thi forhaabentlig vil det ogsaa fremdeles blive saaledes, at Religionsunderviisningen vedbliver at være en vigtig Deel af den Underviisning, som meddeles i Landsbyskolerne, og den kan dog ikke ganske adskilles fra Kirken, eller faae en aldeles selvstændig Stilling ligeoverfor Kirken, hvorved det jo væsentlig vilde synes, som om man skulde betragte disse to — Kirken og Skolen — som forskjellige, hvorimod de bør arbeide Haand i Haand med hinanden. Der er vist Ingen, der vil sige, at Præsten skal stille sig i en selvstændig Stilling ligeoverfor Kirken; han skal visselig være Kirken underordnet; og jeg indseer ikke, hvorfor Kirken ikke skal have Deel i Tilsynet med Skolerne. Kirken betyder jo ingenlunde Geistligheden alene; og ligesom allerede efter Skoleanordningen Skolecommissionen førte Tilsyn med Skolerne, saaledes er dette endnu mere udvidet ved den seneste Communalanordning, ifølge hvilken det hele Sogneforstanderskab fører dette Tilsyn. Men jeg maa herved erindre, ligesom det vil forstaae sig af sig selv, at jeg ikke veed, hvorfra man til det daglige Tilsyn skulde tage Mænd, naar man vilde udelukke Geistligheden eller Præsterne derfra. At vistnok Præsterne ogsaa i Sogneforstanderskaberne have og bør have en stor Indflydelse, er vel sandt; men dette er vistnok ingenlunde til Skolelærernes Skade. Jeg tør ogsaa vidne, at paa de allerfleste Steder leve Præsterne og Skolelærerne i et venskabeligt Forhold til hverandre (En Stemme: Nei!), og at Præsterne ved alle Leiligheder understøtte Skolelærerne. Naar der paa enkelte Steder indtræde andre Forhold, saa kan det meget vel være, at enkelte Præster kunne have Skyld heri; men ligesaavist er det, at der gives enkelte Mænd af Skolelærerstanden, der attraae en saadan Selvstændighed, at de gjerne vilde være frie for alt Tilsyn, og som i den Grad beskjæftige sig med Forslag, Planer o. desl., at de glemme det Vigtige, med daglig Troskab at varetage deres Embedspligter, denne daglige Troskab, der intetsteds er nødvendigere end i Skolerne, hvorfor der ogsaa maa være Tilsyn paa Stedet selv. Nu vilde det vistnok ingenlunde være til Skolelærernes Fordeel, dersom Præsterne traadte tilbage fra Tilsynet; thi Enhver, der kjender lidt til Forholdene, veed, hvorofte Præsterne maae være ligesom et Skjold for Skolelærerne; hvorofte de maae antage sig dem for at søge at udjævne en Misforstaaelse, som er fremkommen, hvorofte de udsætte sig for de største Ubehageligheder, for at forskaffe Skolelærerne det Tillæg i Lønningerne, som efter Anordningerne kan tilstaaes dem. Endelig troer jeg at kunne aflægge det Vidnesbyrd, at dersom der i det mig betroede Stift undertiden mangler Tilsyn med Skolevæsenet, da kan dette vel være Tilfældet paa enkelte Steder, hvor Præsterne og Sogneforstanderskaberne ikke opfylde deres Pligt i saa Henseende, derimod tør jeg paastaae, at der i dette Stift ikke er nogen Skoledirection, i hvilken det Medlem, nemlig Provsten, hvem dette fornemmelig paaligger, ikke fører et nøie Tilsyn med Skolevæsenet og ikke er særdeles velbekjendt dermed, og agter baade paa dets Fremskridt og dets Mangler, søger at afhjælpe de sidste og at fremme ethvert Fremskridt. At der ofte møder nogen Hindring, det er unægteligt, men det ligger ikke blot i Tilsynet, thi med Tilsynet er ikke Alt gjort, og for meget Tilsyn skader ofte mere, end det gavner.

Formanden: Inden jeg giver den næste Taler Ordet, skal jeg tillade mig at gjøre den Erindring, at der ikke foreligger noget bestemt Forslag, men en Forespørgsel, og at man vel maa undgaae at gaae ind paa et mere almindeligt Gebeet f. E. Forholdet mellem Præsterne og Skolelærerne.

(Fortsættes.)

Trykt og forlagt af Kgl. Hofbogtrykker Bianco Luno.